

22. 3. 2013

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Listinné akcie na majitele ve světle rekodifikace

Rekodifikace obchodního a občanského práva přináší významné změny v dosavadní úpravě akcií, a to zejména v jejich formě. Nová úprava si klade za cíl zamezení nekontrolovaného oběhu akcií i zamezení anonymity vlastníků, a proto nově u akcií na majitele (resp. na doručitele) počítá s jejich imobilizací či zaknihováním. Postupu k dosažení souladu skutečného stavu s touto novou koncepcí se však již podrobně nevěnuje, tuto problematiku by měl upravit zákon o některých opatřeních ke zvýšení transparentnosti akciových společností a o změně dalších zákonů („ZZTAS“), který v současné době prochází legislativním procesem.

Zákonná úprava

Zákon č. [90/2012](#) Sb., o obchodních společnostech a družstvech („Zákon o obchodních korporacích“ či „ZOK“) má nabýt účinnosti k 1.1.2014. Výše uvedená změna týkající se akcií na majitele je reflektována v ustanovení § 263 odst. 2 ZOK, podle něž *„Společnost může vydat akcie na majitele pouze jako zaknihovaný cenný papír nebo imobilizovaný cenný papír; to platí obdobně též pro změnu formy nebo podoby akcií.“* Nadále jsou tedy přípustné jak cenné papíry na řad, tak na doručitele, pouze u listinných cenných papírů na doručitele je požadována jejich imobilizace či zaknihování. ZOK neupravuje v přechodných ustanoveních postup, jakým budou dosavadní listinné akcie na majitele, které výše uvedené požadavky nesplňují, upraveny do zákonem vyžadované podoby, předpokládá se totiž, že toto upraví ZZTAS, který by měl nabýt účinnosti v polovině letošního roku. Tím by měla být připravena půda pro novou koncepci akcií na majitele dříve, než samotný ZOK nabyde účinnosti.

Návrh ZZTAS byl odsouhlasen vládou téměř před rokem na zasedání konaném dne 30. května 2012 a tento měsíc jej ve třetím čtení konečně schválila poslanecká sněmovna (sněmovní tisk č. 715). Návrh připravilo Ministerstvo spravedlnosti, iniciátorem byl tehdejší ministr JUDr. Jiří Pospíšil. Účinnost ZZTAS je stanovena na třicátý den po vyhlášení.

Kromě povinnosti změny listinných akcií na majitele upravuje tento zákon i změny v souvisejících zákonech. Ustanovení shodné s § 263 ZOK bude vtěleno i do zákona č. [513/1991](#) Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů („ObchZ“). Nově se tedy v § 155 odst. 2 ObchZ doplní věta *„Společnost může vydat akcie na majitele pouze jako zaknihovanou akcií nebo v souladu se zvláštním zákonem jako imobilizovaný cenný papír; to platí obdobně též pro změnu formy nebo podoby akcií.“*, kvůli čemuž s účinností ZOK již v tomto ohledu nedojde k žádné faktické změně. Samotná povinnost akcie zaknihovat či imobilizovat tak vznikne ještě za účinnosti ObchZ.

Úprava postupu při transformaci akcií

Povinnost zaknihování akcií či jejich imobilizace znamená i nutnost zápis v evidenci investičních nástrojů při převodu vlastnického práva. Akcionáři se budou prokazovat pouze výpisem, výpis se použije i v zákonem stanovených případech, např. jako důkaz. Ve všech níže uvedených případech zůstává povinnost předložit akcie k výměně nejpozději do 30.6.2014 nedotčena.

První možností je akcie v listinné podobě **zaknihovat** postupem podle § 112 zákona č. [256/2004](#) Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, ve znění pozdějších předpisů („ZPKT“). V tomto případě forma akcie zůstává zachována, ovšem změní se její podoba a kvůli registraci u centrálního depozitáře bude umožněna identifikace jejího vlastníka. Vlastník zde odevzdává listinnou akcii a nadále bude mít akcie pouze podobu elektronickou. Nutno poznamenat, že v rámci Evropské unie tento způsob není příliš rozšířený.

Druhou možností je **imobilizace** akcií postupem dle návrhu nového ustanovení § 93a ZPKT. Toto ustanovení stanoví v odstavci 1: *„Pokud emitent rozhodne o imobilizaci podle zákona upravujícího cenné papíry již vydaných cenných papírů, postupuje přiměřeně podle právních předpisů upravujících přeměnu listinných cenných papírů na zaknihované cenné papíry. Při uložení cenných papírů do hromadné úschovy může emitent též rozhodnout o nahrazení všech listinných cenných papírů, které mu byly vráceny nebo které byly prohlášeny za neplatné, hromadnou listinou nebo několika hromadnými listinami.“* V tomto případě zůstane zachována forma i podoba akcie, ovšem akcie bude odevzdána u banky, která pro ni zřídí samostatný účet umožňující sledovat nejen identitu majitele, ale také výplatu dividend.

Společnost může také z vlastní iniciativy před uplynutím lhůty **změnit formu akcií** na základě rozhodnutí valné hromady před 1.1.2014. K přijetí tohoto rozhodnutí je v souladu s § 186 odst. 3 ObchZ třeba souhlasu i alespoň tří čtvrtin přítomných akcionářů majících tyto akcie. Pro dosažení souladu s úpravou předjímanou ZOK stanoví ZZTAS v § 2 odst. 1 lhůtu, po níž budou listinné akcie na majitele, které nejsou imobilizovány, přeměněny na listinné akcie na jméno. K tomuto dojde automaticky k 1.1.2014, k účinnosti změny není tedy třeba zápis do obchodního rejstříku. Dle odst. 2 předmětného ustanovení je poté představenstvo společnosti nejpozději do 30. června 2014 povinno uvést stanovy do souladu s odst. 1 a podat návrh na zápis změny formy akcií.

Ustanovení § 3 ZZTAS určuje pro akcionáře povinnost předložit akcie k vyznačení změn popřípadě k výměně za nové akcie na jméno nejpozději do 30. června 2014. Společnost je povinna akcionáře vyzvat k předložení akcií, a to za dodržení následujících podmínek: (i) způsobem, který je určen pro svolání valné hromady, (ii) minimálně tři měsíce před uplynutím lhůty pro předložení akcií, tedy nejpozději do 30. března 2014, a (iii) zároveň jim oznámit též následky spojené s prodlením. Podle důvodové zprávy se jedná o soukromoprávní motivaci pro akcionáře, aby nezanedbávali svou zákonnou povinnost. Toto řešení sleduje zájem na minimalizaci zásahu do vlastnických práv stávajících akcionářů. Za situace, kdy společnost akcionáře vyzve k předložení akcií na majitele k vyznačení nezbytných údajů či k výměně, ale oni tak neučiní, není dle § 3 ZZTAS daný akcionář, který je v prodlení s předložením akcií, oprávněn po dobu prodlení vykonávat oprávnění spjatá s těmito akciemi. Důsledkem stanoveným § 4 ZZTAS je i skutečnost, že *„Rozhodne-li společnost o rozdělení zisku v době, kdy je akcionář v prodlení s plněním povinnosti podle § 3 odst. 1, právo na dividendu k akciím, s nimiž je v prodlení, mu nevznikne.“*

V § 5 ZZTAS pak zákon řeší situaci, v níž akcie drží jiná osoba než akcionář. Na takovou osobu se povinnost předložit akcie přenáší, akcionář je však povinen ji bez zbytečného odkladu na výzvu upozornit. Pokud tato osoba akcie nepředloží, odpovídá akcionáři za vzniklou škodu.

Dopad na oblast veřejných zakázek

Zákonodárce s nově zaváděnou úpravou předpokládá vyšší transparentnost i při zadávání veřejných

zakázek. Tím, že akcie na majitele budou zaknihovány nebo imobilizovány, bude jejich vlastník vždy identifikovatelný. Obdobné snahy promítl zákonodárce do novelizace zákona č. [137/2006 Sb.](#), o veřejných zakázkách, ve znění pozdějších předpisů, když jako povinnou součást nabídky určil seznam akcionářů, kteří vlastní více než 10 % akcií. Původně prosazované požadavky, aby se veřejných zakázek mohly účastnit pouze společnosti, které emitovaly akcie na jméno, případně které doložily kompletní seznam akcionářů, nebyl pro většinu členů koalice akceptovatelný.

Aplikovatelnost na evropské společnosti

Na evropské společnosti se sídlem v České republice bude tato právní úprava rovněž aplikovatelná. Nařízení Rady (ES) č. 2157/2001, o statutu evropské společnosti, v čl. 9 stanoví, že evropská společnost se řídí ve věcech nařízením neupravených (případně neupravených dostatečně) právními předpisy členského státu, které toto nařízení provádějí, případně které by se vztahovaly na akciovou společnost založenou podle práva daného členského státu. Zákon č. [627/2004 Sb.](#), o evropské společnosti, ve znění pozdějších předpisů, neobsahuje zvláštní úpravu týkající se formy akcií, proto se bude v současnosti přijímaná úprava vztahovat i na evropské společnosti.

Závěr

Nová právní úprava si klade za cíl odкрыtí anonymity vlastnických struktur u akciových společností, které současná úprava dostatečným způsobem neumožňuje. Vzhledem k tomu, že nabyvatel listinné akcie na majitele nabývá vlastnické právo pouhým předáním a nevztahuje se na něj povinnost registrace v žádném veřejně přístupném rejstříku, je často prakticky nemožné jej dohledat. Dle nové úpravy bude převod vlastnického práva k akciím na majitele vázán rovněž na změnu zápisu vlastníka u centrálního depozitáře v případě zaknihovaných akcií na majitele či banky v případě imobilizovaných akcií na majitele. Identifikace vlastníka pak bude moci být využita několika vymezenými subjekty, např. orgány činnými v trestním řízení, zadavateli veřejných zakázek a dalšími subjekty, o nichž to stanoví zvláštní zákony. Druhotným efektem nové právní úpravy by mělo být též snížení rizika korupčního jednání, například při zadávání veřejných zakázek.

Mgr. Jan Pavelka, LL.M.,
advokát

Mgr. Ing. Iva Jahodová,
advokátní koncipientka

[Havel, Holásek & Partners s.r.o., advokátní kancelář](#)

Týn 1049/3
110 00 Praha 1

Tel.: +420 224 895 911
Fax: +420 224 895 980

Další články:

- [TOP 5 judikátů z korporátního práva za rok 2025](#)
- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 31. - létající pořizovatel ve světle nového stavebního zákona](#)
- [SCHEJBAL& PARTNERS stáli u získání jedné z prvních licencí dle MiCA v ČR](#)
- [Proč dnes více než polovina M&A transakcí ve střední Evropě nekončí podpisem](#)
- [Přehnaná, nebo důvodná prevence? Zajištění a utvrzení závazků v praxi](#)
- [Návrh nového zákona o digitální ekonomice](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 30.: Jednání za s.r.o. - zápis jednatelského oprávnění do obchodního rejstříku](#)
- [Prověřování zahraničních investic a kybernetická regulace: řízená služba jako nová transakční proměnná](#)
- [Předběžné opatření a další instituty k ochraně věřitelů při přeměnách](#)
- [Silná koruna: jaké dopady má posilující koruna na české firmy](#)